

גבולות היחידה: פרק ז פסוק כו – פרק ח פסוק יא

נושא היחידה: מכת צפרדע

כותבת: יעל דאר

מספר שיעורים: 1

הסבר כללי:

יחידה זו היא המשך ישיר לסיפור המכות. מהלך הלימוד בה יהיה דומה למכת הדם, עם הייחודיות של מכת הצפרדע. את השיעור הקודם סיימנו בשאלה למחשבה – כיצד מתקשרת מכת הצפרדע למטרות של הכרה במציאות ה' ולאמונה בה'. לשם כך אני מפנה להרחבה בנספח ליחידת הלימוד.

אלה המטרות אותן נרצה להשיג במהלך הלימוד:

ערך: הכרת הטוב, מאבק באלוהי מצרים, אין עונשין אלא אם כן מזהירין.

מיומנות: הכרת המבנה: זיהוי האזהרה והביצוע, מציאת המטרה (היכן נכתבה?), זיהוי תגובת פרעה – במקרה זה- תגובה משולבת.

ידע: הבנת המטרה, מהלך המכה, תוצאות המכה – במי/מה פגעה?

פתיחה:

כדי להכיר את הצפרדע, ניתן להקרין סרטון קצר (3.14 ד'), המתאר את מחזור החיים של הצפרדע. <https://www.youtube.com/watch?v=AMs3waaW75g&spfpreload=10>

לאחר מכן, ניתן לשאול את הילדים כיצד התרשמו מבעל חיים זה, ואם היו רוצים לגדלו בביתם (בסרטון זה אין מילים. הסרטון מתאר את מחזור החיים של הצפרדע. יש לברר במהלך הסרטון, מאיפה היא 'מתחילה'. היא מתחילה את מחזור חייה במים. ומשם היא קופצת החוצה. לאחר שיחה קצרצרה, שמן הסתם יובעו בה גם רגשות של גועל וכד'... נתחיל ללמוד.

עיון בפסוקים:

המורה מתחיל לקרוא כרגע רק פסוקים ז', כו - כט ומשימת קריאה: מה הנושא המדויק של פסוקים אלה?

הילדים משיבים: נושא הפסוקים הוא האזהרה.

יש אפשרות גם לקרוא את כל פסוקי היחידה, ולשאל האם יש אזהרה, ואם כן – היכן? תוך כדי דיון בכך, נעודד את הילדים להסתמך על הפסוקים. לעיין שוב ולהגייד בדיוק היכן האזהרה. נקרא את הפסוקים ח' א- יא, נכתוב על הלוח את הדברים שיש לחפש (מופיע כאן בשחור). נתחיל למלא את השאלות הרגילות: (השאלות בשחור, התשובות באדום) התשובות יתמלאו תוך כדי השיעור.

אזהרה: יש (פרק ז', פסוקים כ"ו – כ"ט)

מי מבצע את המכה? אהרון

במי פגעה המכה? בפרעה, בעבדיו ובכל עמו. בהמשך, עם הסרת המכה, נפגעה גם הארץ שבאשה מצפרדעים מתות.

המטרה: "למען תדע כי אין כה' אלוקינו" (פרק ח', פס' ו)¹

תוצאות המכה: הצפרדעים נאספו בערמות 'ותבאש הארץ'.

תגובת פרעה: (בפס' ד) "וַיִּקְרָא פְרֹעֹה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן, וַיֹּאמֶר הֲעֵתִירוּ אֶל-ה', וַיִּסַּר הַצִּפְרָדְעִים, מִמֶּנִּי וּמֵעַמִּי; וְאַשְׁלַחְהָ, אֶת-הָעֶם, וַיִּזְבְּחוּ, לַה' " ובהמשך: (פס' י"א) "וַיִּקְרָא פְרֹעֹה, כִּי הִנֵּה הַרְוָחָה, וְהִכְבַּד אֶת-לְבוֹ, וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם: פֶּאֶשֶׁר, דָּבָר ה' .

התבוננות

לאחר קריאת הפסוקים ואיסוף המידע, נקיים דיון על כמה נקודות ייחודיות למכת צפרדע.

- אזהרה – אין עונשין אא"כ מזהירין – ולכן שוב מזהירים את פרעה. זו חזרה קצרה על הנלמד במכת הדם.

- המבצע: אהרון – גם כאן יש הזדמנות לדבר על הכרת הטוב (רש"י י"ט).

- במי פגעה המכה?

התשובה תינתן תוך כדי הבנת מהלך המכה:

ראשית נדון בצירוף: "וַתַּעַל הַצִּפְרָדְעַי" – 'צפרדע' בפסוק זה הוא שם קיבוצי. כמו "וַתִּדְגָה

אֶשֶׁר-בְּיָאֵר תָּמוּת": דגה – כלל הדגים. צפרדע – כלל הצפרדעים. וכן: "וַתְּהִי הַכֶּנֶס" – כלל הכינים.

הצפרדעים² עלו מן היאור (מתאים לסרטון שראינו) אך הגיעו למקומות יבשים. צפרדעים,

לפי הסרטון, לא חיות במקומות יבשים. קל וחומר שאינן חיות בתנורים. זה המקום לפרט

היכן היו הצפרדעים: "עָלוּ וַיָּבֹאוּ בְּבֵיתְךָ, וּבַחֲדָר מִשְׁכַּבְּךָ וְעַל-מִטְּתְךָ; וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמְּךָ,

וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאָרוֹתֶיךָ. בָּכָה וּבְעַמְּךָ, וּבְכָל-עֲבָדֶיךָ--וְעָלוּ, הַצִּפְרָדְעִים" (פרק ז', כ"ח – כ"ט) יש

כאן הדרגה: קודם כל תיאור ארמונו של פרעה: בית, חדר שינה, המיטה. עובר לבתי

העבדים ושאר העם. מן המרכז אל ההיקף שלו. ממשיך לתנורים – שזה ממש יוצא מגדר

הטבע. "ואפילו בתנור שאינו מוסק זה פלא גדול, שבדרך כלל התנור יבש מאוד. ואף על פי

כן תבאנה הצפרדעים גם שמה מחמת ריבוי הגדול". (דעת מקרא)

השיא הוא בפסוק הבא: "ובכה ובעמך ובכל עבדיך" – רש"י, פס' כ"ט: "בתוך מעיהם היו

נכנסין ומקרקרין"...

- תגובת החרטומים: גם הם עשו כן – העלו צפרדעים על ארץ מצרים. חשוב להדגיש זאת,

לקראת המכה הבאה. עיינו במכת הדם מה שכתבנו על כוחם של החרטומים.

- מטרה – להסביר שכאן המטרה היא הכרה במציאות ה' בשילוב של יכולת ה'. פרעה ביקש

¹ היות והמטרה מובאת לקראת סיום המכה, ולא באזהרה, כדאי ללמד את הילדים כיצד לזהות מטרה. מילות מטרה או תכלית בעברית הן: למען, כדי, בשביל.

² השייכות למחלקת הדו-חיים

להכרית את הצפרדעים "למחר", ולא מיד. הוא חשב שמכת צפרדע היא מגפה הבאה בדרך הטבע ועומדת להסתיים, ומשום כך משה שואל "למתי?" (מתוך מחשבה שפרעה ירצה את סיום המכה באופן מיידי). פרעה מתחכם ומציע שזה יהיה מחר. סיום המכה רק למחרת מראה את כוחו של ה' ושליטתו על הטבע.

- תגובתו הכפולה של פרעה: קודם – רצה לדאוג לכך שהמכה תיפסק, ולאחר שנפסקה – הכביד את ליבו.

- תוצאה סופית: הצפרדעים נאספו חֲמָרָם חֲמָרָם – ערמות ערמות. "וַתִּבְאֵשׁ, הָאֲרֶץ".

הצעות להמחשה:

כאמור, אנו מציעים סרטון להכרת חיי הצפרדע.

ובסיכום – הכנת צפרדעים מקיפולי נייר או צלחת חד פעמית. ניתן להציג דו שיח עם צפרדעים אלה.

מסרים והפנמה:

נשאל: מה למדנו? נערוך סיכום קצר של הדברים החשובים: הכרת הטוב, ממלכת הטבע עושה רצונו של מקום (משתפים פעולה עם הקב"ה), שליטתו של ה' בעולם – הצפרדעים נכרתו לפי בקשת פרעה.

מבט שלם:

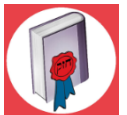
הצעה לכל שיעור בו מלמדים את המכות: לכתוב על הלוח (או בלוח הקיר, כדי שזה יישאר למשך השיעורים). דצ"כ עד"ש באח"ב. בסיום כל מכה נצבע את המכה שכבר למדנו עליה.

סיכום:

ניתן להכין צפרדע מקיפולי נייר. הוראות ניתן לראות בקישור הבא:

<http://www.snopi.com/origami/model.asp?model=2&fname=frog&view>

ויש עוד קישורים רבים.

כדאי להכין מראש ציור של בית מצרי, ולהעמיד את הצפרדעים במקומות 'הנכונים' לפי הכתוב. הצעה נוספת: להכין צפרדע ע"י צלחת חד פעמית מנייר המקופלת לחצי (המחברים אליה כעיניים שני חצאים של כדור קלקר ועליו עיניים זזות. מוסיפים פה, לשון ועוד... את הצלחת (שאלו הפנים של הצפרדע) מחברים לשרוול מאל-בד ירוק. כך שיוצאת לנו בובת יד של צפרדע..

אפשר לכתוב/ להציג דו שיח בין שתי צפרדעים, או דוח שיח בין מצרי לצפרדע... או בין מצרי למצרי או בין מצרי ליהודי על המכה הזאת...

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

מכת צפרדע – מאבק בין אלוהויות:

"מכת הצפרדעים יכולה להתפרש כמאבק נגד האלה חקת, המתוארת כבעלת גוף אדם וראש צפרדע. האלה חקת היתה אלת הפריון שהיה אחראית על מאזן הילודה במצרים. מכת

הצפרדעים מבליטה בבירור כי רק ה' הוא ריבון הפיריון, ואין בכוח האלה או החרטומים להתערב במלאכת ההולדה." (מתוך אתר "שיר ותמונה" – נסיך מצרים http://songandart.blogspot.co.il/2014/04/blog-post_10.html בסיום המאמר מביאה הכותבת, ליטל מיניקין, את המקור שלה "יציאת מצרים – מציאות או דמיון" / פנינה גלפז – פלר.
במאמר מוסבר כיצד כל מכה ומכה מכוונת כנגד אחד האלים המצריים. מומלץ לעיין שם.

שבחן של הצפרדעים:

בגמרא, פסחים נג, ע"ב נאמר:

"מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו [עצמן] על קדושת השם לכבשן האש?

נשאו קל וחומר בעצמן מצפרדעים.

ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם כתיב בהן "ועלו ובאו בביתך... ובתנורך ובמשארותיך".

אימתי משארות מצויות אצל תנור?

הוי אומר בשעה שהתנור חם.

אנו שמצווין על קדושת השם על אחת כמה וכמה"

המורה, לפי שיקול דעתו, יחליט אם להביא מדרש זה, שכן הוא חורג מן הפסוקים ומצריך ידע על חנניה מישאל ועזריה, ידע שלא בטוח כלל שנמצא בידי הילדים